

מאמר
חזר בן הבית וחי פנימיות

ב' חלקים

קונטרס זה יוצא לאור בהשתדלות רבה להוצאת דבר מתוקן ומשובח
תחילה מתומלל המאמר בשלימות מתוך קלטת שמע ולאחר מכן נעשית
עריכה ביד אומן במלאכת מחשבת נאמנת למקור

מאמרים שיצאו לאור

חיי פנימיות בדור דידן
כח הגוף וכח הנשמה
מדרגות העוסק בתורה
יגיעת המחשבה בתורה
צורת עבודת האדם
והשבות אל לבבך
רופא חולי עמו ישראל

דיין אמת אין בלעדיו
כל משפטיו צדקו יחדיו

לעילוי נשמת האברך המזופלג
רבי יעקב זצ"ל
בן הרב רפאל ולאה עטייה שליט"א
אב בחכמה ורך בשנים
קבל באהבה את היסורים
נ"ע כ"א סיון תשע"ח

להשגת המאמרים

טלפון:

08-9741387

א

10-9-27

ב

10-9-28

חורבן הבית בדור דידן

לשון חז"ל: "כל דור שלא נבנה בית המקדש בימיו כאילו נחרב בימיו" (ירושלמי יומא פ"א ה"א). 'כאילו נחרב בימיו', כוונת הדברים: בשנה הראשונה נחרב הבית, אבל בכל שנה ושנה מתווסף עוד חורבן ועוד חורבן.

בכל שנה ושנה, כשמגיעים ימי האבלות, ימי בין המצרים, משנכנס אב ועד יום שנחרב בו בית אלוקינו, שוב נחרב הבית. ובכל שנה שעוברת, העקירה נעשית יותר ויותר חריפה, ולכן ההארה של הבית מקדש שהיתה - הולכת ומתמעטת. לא רק מצד שעברה עוד שנה וישנה התרחקות יתירה, אלא יתר על כן, כי נעשה עוד חורבן ועוד חורבן.

כדאי הוא בית אלוקינו להתאבל עליו. על מנת להתאבל על בית אלוקינו שהיה ממש בבניינו - צריך להיות במדרגת "ושכנתי בתוכם", שלאדם יש גילוי שכינה בחוש.

כאשר יש לאדם גילוי שכינה בחוש - יש לו מעין בית המקדש בתוכו, ואז הוא מכיר את מה שיש בתוכו ואת מה שחסר. כל זמן שלא מתקיים באדם "ושכנתי בתוכם", לא מתגלית אצלו המדרגה של "צור לבבי וחלקי ה' לעולם", כמו שאומרים חז"ל שקודשא בריך הוא ליבן של ישראל. וכשהמדרגה הזאת אינה נמצאת אצלו בפועל, אלא רק בכח, אין לאדם ציור בנפש של מדרגת בית המקדש, ואיך יתאבל על דבר שלא ראהו מימיו?!

כשיש לאדם גילוי שכינה, ה' יתברך שוכן בקרבו והוא מרגיש את מציאות ה' באתגליא, בחוש, הוא מכיר מהו בית המקדש הפרטי, ומזה בא ההיקש האמיתי לבית המקדש הכללי. בית המקדש הפרטי לא יכול להיות שלם, כי הוא פרטי ולא

כללי, אבל הוא מעין מקדש מעט, ויש לו נגיעה בסוגיא הנקראת בית המקדש. וכשאינן את אותה מדרגה, איך אפשר להתאבל על חורבן בית המקדש?!

יש אופן שהאדם יכול להתבונן בדברי חז"ל, אשר הרחיבו במאות מקומות על מעלת בית המקדש, איך היתה צורת החיים בזמן שבית המקדש היה קיים, ומה היתה מדרגתם של ישראל באותה תקופה. וככל שהדברים מצטיירים יותר בנפשו - נולד אצלו כאב על מה שהיה ואיננו. אבל זהו ציור חיצוני הבא מידיעה חיצונית הנקלטת בשכל האדם והוא מתבונן ומשיב אותה אל לבו.

אופן נוסף הוא, להתבונן ב"נחרב בימיו" שבכל דור ודור.

כשבית המקדש נחרב והוצתה אש בציון, המראה הזה נגלה לעיני כל בני האדם שחיו אז, מהגדול שבגדולים עד השפל שבשפלים. כולם ראו את האש שהוצתה בציון. אבל להבין מה נחסר - גם בזמן שנחרב בית המקדש, לא היתה האבלות שווה אצל כולם. מדרגות בני האדם אינן שוות, וגם בזמן בית המקדש, לכל אחד היתה מדרגה אחרת של גילוי בית המקדש, ולכן גם החורבן לא היה שווה אצל כולם.

ב"נחרב בימיו" בעלמא דידן שבו אנו חיים גם כן יש את המדרגות, כמה האדם תופס, מכיר וחש את מציאות החורבן שבימיו. ההתבוננות בחורבן של הימים הללו, גורמת לאדם להתבונן מה נמצא בפנים ומה נמצא בחוץ, ועל ידי כן הוא מכיר את עומק נקודת החורבן שבו נמצאים אנו השתא, עד שיבנה בית המקדש במהרה בימינו.

מצאנו, אם כן, שלושה אופנים של הכרת החורבן:

האופן הראשון, כאשר האדם זוכה ל"ושכנתי בתוכם". יש לו ציור אמת של בית המקדש, והוא מתאבל על ירושלים במדרגה האמתית.

האופן השני, כאשר האדם מתבונן בדברי חז"ל, בהיקף ובעומק, ומשתמש בכח הציור, להבין מה היה לנו כשבית המקדש היה בבניינו ומה נחסר.

והאופן השלישי, להתבונן על ה"נחרב בימיו", על מה שחסר עכשיו, היכן שאנחנו נמצאים, במעמקי עומק הגלות.

נתבונן בעז"ה על החלק השלישי. התבוננות זו היא הכרת הדור שבו אנו חיים, והכרת המציאות בשנה זו שהקב"ה מחיה אותנו [התשע"ז]. הדברים שייאמרו, ייאמרו מהמקום של הפשיטות, מהמקום של הכרת המציאות. לא בדרך ההפלגה אלא בדרך הדקדוק.

*

ה"נחרב בימיו" שישנו בגילוי בדור דידן, יש לו פנים רבות מאוד, אבל צריך להבין את היסוד ולאחר מכן את הענפים.

עומק החורבן בימינו הוא, שכח הקדושה, עשיית רצון הבורא באמת, גדרי הדין, רגשי אמת, חיים פנימיים - הם באופן כזה שכמעט נעלם.

יתר על כן, במציאות הטומאה שירדה לעולם, שהיא מעמקי מציאות החורבן, מונח, שבעצם כל גדרי תורה אינם נראים בעיני האדם כחומה בצורה. מעמקי הטומאה שחלה בעולם, גורמת לכך שכל גדר של דין וכל גדר של צורת השמירה של הכנסת ישראל במשך כל הדורות כולם - אפשר להסיג אותו, אפשר להזיז אותו.

במעמקי הנפשות חלה טומאה, שגדרי התורה כבר אינם מתקיימים אצל האדם באותו תוקף שהיה קודם לכן. הקרירות הזאת שחלה בנפשות גורמת לידי כך, שאפשר להסיג כל דבר, אפשר להזיז כל דבר. כמובן, אלו שהם פורקי עול, פורקים להדיא את הדבר, אבל גם אצל מי שאינו פורק עול, לאט לאט הגדרים זזים ממקומם.

מי שהוא בר דעת, מבין שכל מציאות צורת האידישקייט שרואים כיום, אם חס ושלום לא יבנה בית המקדש, זו רק שאלה של זמן עד שצורה זו תזוז ממקומה. כל נקודה זזה. שום דבר לא עומד על עומדו. התפיסה הפנימית הולכת ונעשית נעלמת יותר, ומה שנשאר הם הגדרים החיצוניים, בלי התבערה הפנימית של חיי אמת וחיי קדושה, חיים של עשיית רצון הבורא באמת.

ההתגלות בפועל של הדברים היא, שאין דבר ששומר ומגביל את מציאות הקיום של קומת הקדושה.

צריך להבין, כל עולם של קדושה מתקיים באופן שיש לו את המחיצות שלו, את הגדרים שלו, וכשנפרצו כמעט כל המחיצות כולן, בעצם הכל נעשה פתוח, פרוץ לכל רוח.

וכשבאים להתבונן יותר בעולם המעשה - על אלה יש את עומק הבכי, את ה'עיני עיני יורדה מים', רחק ממני מנחם מבקש אמת לראות את נקודת הגאולה.

כל בר דעת, שזוכר מה היה עשר ועשרים שנה קודם, יודע שאם היו שואלים אותו אז האם יתכן שזו תהיה המציאות, הוא היה יכול כביכול להישבע בנקיטת חפץ שלא יתכן שכך יראו בני תורה, אבל זאת המציאות.

לא מדברים על אלו שאינם שומרים תורה ומצוות, או על אלו שלהדיא שומרים תורה למחצה לשליש ולרביע, ולא מדברים על אלו שנמצאים בשולי המחנה. מדברים על הנמצאים בקו האמצע!

ניתן כמה דוגמאות מעולם המעשה. על אף שהדיבור בעולם המעשה מוציא את האדם החוצה, אבל זה עומק הגלות.

*

כולנו זוכרים משנים קדמוניות, כשאדם רצה לשמוע שיעור תורה, היה לו טייפ עם קלטת של דברי תורה. מאז העולם זו הרבה מאוד. לא נפקא מינה עכשיו מה היה כל התהליך, אבל נתייחס לנקודה האחרונה, היכן העולם נמצא כיום.

ההשתמשות בכל המדיה החדשה, היתה בתחילה לקירוב רחוקים. פתחו כל מיני 'אתרים' לצורך קירוב רחוקים, אבל כל בר דעת מבין שלא היה בזה קירוב רחוקים אלא מעט. זה היה יותר ריחוק קרובים... עד להיכן שנמצאים כיום.

זה מקיף את הכל. אפילו החלקים החרדיים ביותר שישנם, מחזיקים אתר לצורך הקיום, וזה מפורסם בעיתונות החרדית. אין נפקא מינה מהו ה'אתר', ואין נפקא מינה של מי זה, זאת אותה מציאות!

הראו לי עיתון מאתמול, עיתון חרדי כביכול. מפרסמים שם איך אפשר לתרום... אפשר לתרום בסניף דואר, וגם אפשר לתרום דרך האתר... זה מאושר... זה לא התפרסם עבור גבירים בחו"ל, זה התפרסם בעיתונות החרדית בארץ הקדש...

והנה, מי שאינו בר דעת יאמר שזה שייך רק לאלה שמחזיקים לצורך פרנסה ובהיתר וכו'... הדיבורים הללו נובעים או מקטנות המוחין או מקרירות הלב. התהליך ברור ופשוט מאוד לכל מי שיש לו עין לראות. בעצם, הטומאה הגדולה ביותר שישנה בעולם, שהיא האינטרנט, יושבת בתוך בתי ישראל החרדים לגמרי. זה ברור! אין הכי נמי, נשארה עדיין קבוצה קטנה של אברכים שיש בהם עוד מעט דעת והם אינם נמצאים שם, אבל הכלל כולו מתפרק!

מי שחושב שהחסימות שחוסמים הן אכן חסימות ראויות - טועה! כל רב בישראל שבדק, יאמר דברים ברורים: זה אולי עדיף מהמציאות שבחוץ, אבל הכל! גם ה'כשרים' ביותר, מהווים חורבן מוחלט של כנסת ישראל. בצורה הזאת שחיים כיום, אין שום מציאות קיום לעולם התורה. אם יישאר - יהיה זה מעשה ניסים, יש הבטחה ש"לא תשכח מפי זרעו", אבל שיישאר ציבור, זה לא יכול להיות. הרי הדברים הללו הם טמאים. כמובן יש שיעור בטומאה, בכל דבר לפי ענינו, אבל כשזה חדר לתוך המחנה ונהיה שייך שזה יהיה לכתחילה לצורך קירוב רחוקים, זה התפשט הלאה. וכשהדברים חדרו פנימה וחדרו לעומק, מחתימים אברכים שיחזיקו רק אינטרנט חסום! גיהנום חסום, כפשוטו!

מי שחושב שהדברים הנאמרים הם בדרך הפלגה - טועה! הדברים הללו מביאים את כולם! את כל הדור כולו! לשאול תחתית!

צריך להבין שהדרך שאנו עוברים עכשיו, היא בדיוק אותה דרך שהיתה לפני השואה. כמובן בצורה שונה, אבל המהלך הוא אותו מהלך, האחרית של הדור היא אחת משתי הקצוות: או שחס ושלום יחזור מה שהיה אז רח"ל, או שהקב"ה ירחם על כולם, יוציא אותנו מהטומאה ויתקיים בנו "ברחמים גדולים אקבצך", וידלג על מידת הדין.

אבל אם לא, זה יהיה אותו סוף! אין מציאות אחרת לדור. אם נאמר בדברי חז"ל על זמן בית המקדש שלא היה גג של בית שלא היה בו עבודה זרה, הרי שכיום זה בדיוק אותו דבר. לא יכול להיות שיש על זה הכשר, אין! מי שמכיר זאת מקרוב, מבין שזה לא יתכן. זה כמו להכשיר עבודה זרה.

ודאי שכוונת אלו המנסים להכשיר את הדברים היא, לצמצם את הנזקים, אלא שמצד אחד אכן מצמצמים את הנזק לאלו שבין כה וכה היו משתמשים באופן

אחר, אבל מאידך לאט לאט זה גורם שהדברים יחדרו לבתים של יראים ושלמים. מפרסמים את זה בעיתונים שכמעט כולם קוראים, שבוע ועוד שבוע. לכל אחד יש שלושה רבנים שהתירו לו... לצורך פרנסה ורק לאלה שצריכים... אי אפשר לבנות כלל שלם כשהכל בנוי על כל מיני היתרים. הכל נחרב!

*

ניתן דוגמא נוספת: לפני כמה שנים התחילו לפרסם באופן קבוע נסיעות לחו"ל לטיולים. זה התחיל ממשלחת של גדולי הרבנים שנסעו לקברו של הגאון מוילנא, כמובן עם כוונות טהורות מאוד, אבל לאט לאט זה התפשט והתרחב... לפני כמה שנים אמר לי אחד שזה שייך רק לשולי המחנה, ודאי לא לאברכים. אמרתי לו: אתה רואה רק ראייה קצרה, זה יחדור ויחדור ויחדור...

ומה המצב כיום? השבוע אמרו לי, נשות אברכים נוסעות לחו"ל לטיולים!

מה נאמר, שזה מקצה המחנה? לא. אלו הם אנשים הנמצאים בינתיים בקו האמצע. מסתבר שמי שיושב כאן שייך לדברים היותר אמתיים. אבל איך ייתכן?!

בואו נבין, כל שבוע מחלקים את העיתונים, וכל בני הבית קוראים אותם. הילדים קוראים והילדות קוראות, כל מיני כתבות שכל עניינם איך נהנים וכו', וכמובן, הכל בהכשר הרבנים, מי הם הרבנים האלה, זו עוד שאלה... איך רוצים שהילדים הללו יגדלו?!

מפתים ומפתים, וזה הולך וצומח, עד שיגיע מצב שבו מי שלא נוסע לנופש בחו"ל יהיה מהמשונים. יש להבין שנסיעה לנופש בחו"ל זו לא רק סוגיא של לצאת מארץ ישראל, שגם זו סוגיא הלכתית לעצמה. היציאה לחו"ל מורכבת מכל המעברים, ומהיכן שנמצאים. כל העולם כולו נפתח לפני האדם, הכל נחשף!

*

עם ישראל אכן צריכים פרנסה. צריך שיעבדו ותהיה פרנסה. אך הרי ברור לכל בר דעת התהליך, ומי שלא רואה זאת הוא עיוור מוחלט, אין מספיק עבודות וצריכים לפתוח יותר דברים, אבל הם דברים ששייכים לעולם החיצון! לאט לאט יוצאים לעולם החיצון!! כמה גיטין היו בשנה האחרונה רק מהסיפורים האלה - ה' ירחם!!

גם אם האדם כל היום היה עמל בתורה, מלמד את בניו יראת שמים וחי חיי רוממות - גם אז היה מסוכן מאוד. על אחת כמה וכמה כאשר מצד אחד ההתעוררות הפנימית הולכת ונחלשת, ומאידך היציאה לחוץ הולכת וגדלה.

אדם מתחתן בסייעתא דשמיא ולומד תורה, רעייתו צריכה פרנסה ויוצאת לעבוד היכן שהיא עובדת. המצב הרוחני מתדרדר, שלב ועוד שלב, עד שמגיעים לאותו מקום שבעצם העולם החיצון והעולם הפנימי, העולם של התורה והעולם החיצון - התערבבו לגמרי.

[יש לנו עולם של תורה וכנגד בנו עולם חדש של חרדים שלומדים בהשכלה גבוהה. כמובן שזה לצורך פרנסה, אך אדם חרדי שהולך לעבוד במקום חילוני, ממה הוא עשוי? הוא יותר מגבריאל, יותר ממיכאל? האם הוא יכול לשמור את עצמו באמת?! אם כל הנידון היה פגישה מול מקומות, גם זה קשה עד למאוד, אבל יתר על כן, הטומאה ספוגה מכל צד, מכל פינה, וזה משפיע על הנפשות, ומטמא את כולם.

"בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו". אדם שיבחר שפרנסתו תבוא לו ממקום של קדושה - יצליח. מי שיתעקש באמת - יצליח. אם הוא לא בחר בזה, הרי שהפקיר את חייו. לבחור לעבוד במקום חיצוני זו בחירה. איננו עוסקים כעת בהנהגת הכלל ככלל. אנחנו מדברים על כך שכל יחיד יכול לבחור את הדרך שלו, שבה הקב"ה יוליך אותו. מי מוכן לקחת את הסיכון שרעייתו תיחשף לכל אותו עולם, והלבוש יהיה בהתאם, וילדיו גם הם ייראו בהתאם, השיח ישתנה, והיראת שמיים תתקרר?! האם בכזאת פרנסה אדם חפץ?! טוב פת חרבה ושלוה בה! בשביל המושג "פרנסה" ימוטטו את כל מציאות החיים!]

המושג של הבדלה בין גברים לנשים פעם היה ברור, ואפילו אם היתה מציאות של אישה שכותבת, היתה כותבת את שמה רק בראשי תיבות, אבל היום אין שום בעיה. יש כלל חדש בשנים האחרונות, בעצם אשה יכולה לעבוד בכל עבודה שהיא!

עלינו להבין את צורת התפיסה, בעצם חיים חיים חילוניים גמורים, אלא שיש גם תורה ומצוות, וצריך להסתדר אתם... אז יש כמה רבנים שיכולים להתיר כל מיני דברים, ואם מצאו לזה היתר - אפשר לנוע עם זה הלאה...

מי שחושב שהנאמר כאן זו גוזמא, ונובע מחמת הסתכלות שלילית - פשוט לא מבין היכן הוא נמצא. יתכן שבתו עדיין קטנה, לומדת בגן, ולכן הוא עדיין לא מבין מה קורה. והאמת שגם שם, בגנים, התכנים מתרוקנים לאט לאט מהקדושה. כל מי שמכיר את המציאות, יודע בידי מי נמצאת כיום השליטה על הגנים והתכנים הנלמדים בהם. ישנו ויכוח אם לומר 'מודה אני' בתחילת היום! האם פרשת השבוע היא המרכז של הגן או הפדגוגיה היא העיקר!! זה נכון שהרבנים נלחמים, אבל בזה אוחזים!

כמובן שישנם הרבה אנשים יקרים, מכל המחנות, מכל הקצוות ומכל הצדדים, שמנסים להילחם, אבל היכן אנחנו נמצאים!?

*

כל בר דעת צריך להבין דבר אחד: הדור נחרב! זה לא מה יהיה! הוא כבר חרב! שם אנחנו נמצאים, זה המקום. בוודאי לכל אחד יש בחירה לסגור את עצמו בעולמה של תורה, אבל יש לו בני בית שהם פתוחים גם כן לעולם ומתמודדים עם כל מה שקורה מסביב.

לא היה דור שבית המקדש "נחרב בימיו" כמו דור דודן. אנחנו נמצאים במקום כזה שבעצם המחיצות בין יהודי לגוי, המחיצות בין עולם התורה לחוץ - התמוטטו כמעט לגמרי!

הייתי לפני כמה שבועות בקבר רשב"י במירון. הגיעו לשם גי'פים פתוחים ובהם בנות סמינר, צוחקות. ככה מגיעים לרשב"י?! יאמרו: זה היה מקרה, בעיה... הלוואי שזה היה כך. זה לא מקרה, המציאות היא שהכל מתפרק!

ישאלו: מה הבעיה? היכן כתוב בשו"ע שאסור לנסוע בגי'פ פתוח ולצחוק? האמת שזה גם כתוב, אבל הכל מופקר! עולם מופקר! לא נדבר על הצניעות, על הבגדים וכו'.

הטומאה בוקעת מכל הצדדים גם יחד ומנסה לעקור הכל. כפשוטו! אם נפקח את העיניים, נראה באמת היכן אנחנו נמצאים, נראה את ה"נחרב בימיו" שבו אנו חיים. ועל כך הלב שותת דם!

יש המנסים לברוח מהמציאות, להדחיק את עצמם מהמציאות, או מנסים לחשוב שהדברים שנאמרו שייכים לצדדים מסוימים או לכיוונים מסוימים. לא! זו המציאות!! בדור דידן, להצליח לחנך ילדים בדרך התורה זה בגדר נס מוחלט! החפץ חיים זצ"ל עוד דיבר על כך לפני השואה, אבל בדור דידן זה נס גמור.

מה יעשה הבן ולא יחטא?! אבל מה יעשה האב עצמו ולא יתקרר יום יום מיראת שמים?! מדבקות בתורה?! מחיי אמת?! מקרבת ה' יחפצון באמת לחיות חיי קדושה!?

כשאדם מכיר ויודע את עומק הטומאה שירדה לעולם בדור דידן, הוא נעשה ירא וחרד בכל רגע שלא יפול חלילה, לשאול תחתיות, למעמקי שער הנ' של הטומאה. שם זה נמצא!

בכל הדורות כולם היה יותר קשה להתאבל על החורבן. בדור דידן, החורבן עומד מול העיניים - יום יום, שעה שעה, למי שרק לא עוצם את עיניו. מי שדבוק בתורה ומופשט מהכל, אשריו וטוב לו.

כל המתאבל על ירושלים, זוכה ורואה בשמחתה. שנזכה בעזר ה' שכל מה שתואר עד השתא יהיה בגדר "העבר אין", והיום ממש יצמיח ויחיש ביאת גואל צדק, אמן ואמן.

חיי פנימיות בדור דידן

כהמשך לדברים שנאמרו, יש את החלק השני של פני הדברים.

"מחוץ תשכל חרב". מה שנמצא בחוץ הוא בגדר של מות, וכמו שאומרים רבותינו (הגר"א ז"ל ועוד), שבדורות אחרונים עתידים לחזור ולהתגלגל אותם ג' דורות של רשעים מדורות קדמונים - דור המבול, דור ההפלגה וסדום, ומה ששם היה מחולק באופן של שלשה, שליש שליש שליש - בדרא בתראה עתידים כל אלו לחזור בבת אחת.

המציאות שנמצאת בחוץ היא כמעט ההיפך המוחלט מגילוי רצונו ית' לאור התורה הקדושה וקיום המצוות, וככל שהכרה זו בהירה יותר אצל האדם, חקוקה יותר במעמקי נפשו, אזי האדם חוקק בנפשו מחיצה מבדלת בין העולם ובין החיים שלו.

על אף שהוא חי בדור "בתוך עמי אנכי יושבת", כל אחד ואחד היכן שהוא נמצא - אבל מעין מה שקיים לעולם הבא, ש"כל צדיק וצדיק נותנין לו מדור לפי כבודו" (שבת קנב ע"א), חיים כמציאות לעצמה, כך בדור דידן, במעמקי החורבן שבו אנחנו נמצאים, המציאות מכריחה את האדם לבנות לו מדור לפי כבודו.

לשון ה"מסילת ישרים" בתחילת הספר, כשהוא מעמיד את השורש של התפיסה הפנימית של החיים: "שימשך אחריו יתברך ממש כברזל אחר אבן השואבת", וכל דבר המביא אותו לקירבת השי"ת "ירדוף אחריו ויאחז בו ולא ירפהו", ומאידך כל דבר שמרחיק אותו מהבורא יתברך שמו "יברח ממנו כבורח מן האש". ובדור דידן, לברוח מן העולם זה כבורח מן האש.

נחדד את נקודת הדברים.

בדורות קדמונים העבודה היתה אצל היחידים, אצל בני העליה, שהעמידו לעצמם מציאות של חיים פרטיים, של עולם פנימי, אבל שאר בני הדור היו יכולים להעמיד את עצמם להיות חלק מבני הדור, במדת מה לפחות. אולם בדור דידן אפשרות זו אינה קיימת במציאות. לא שייך שהאדם יחיה את מה שחיים העולם. אם הוא חי את חיי העולם, בעצם הוא בדרך לשאול תחתית, וקרוב לודאי שהוא כבר ימצא שמה במהרה, כי שם מקום הדור.

לכן, מה שפעם היה עבודת יחידים, להבדיל ולהפריש את עצמם מן העולם, ולבנות מציאות של חיים לעצמם - היום, ככל שעוברים הימים ואין איתנו יודע עד מה, מתי קץ הגאולה, כל יחיד הרוצה להיות ירא ה' באמת, אוהבו, תמים בדרכיו, דבוק בתורתו ודבוק בו יתברך שמו - הוא מוכרח להבדיל את עצמו מכל חיי העולם החיצוניים.

דברי חז"ל ידועים במחלוקת בין בית שמאי ובית הלל (כתובות טז ע"ב), שלדעת בית שמאי: "כלה כמות שהיא" ולדעת בית הלל: "כלה נאה וחסודה", ו"מכאן אמרו חכמים: לעולם תהא דעתו של אדם מעורבת עם הבריות".

אולם ראשית, זה נאמר רק בדעת - "דעתו של אדם מעורבת עם הבריות", ולא בהכרח שיהא מעורב עמם במעשה. אבל גם בדעתו, זוהי דעת טוב ורע שנצרך ליבון לפנים מליבון באיזו נקודה להתחבר.

מציאות החיים בדור דידן - כך הקב"ה סובב בהשגחתו - מכריחה כל מי שרוצה להישאר בן תורה כצורתו, ליצור מציאות כזו שיהיה מקום של חיים עצמיים לעצמו.

*

ההתבדלות הזו היא כמובן מהשבעים אומות, מאלו שאינם יראי שמים. אבל בעצם זה הרבה יותר עמוק מכך.

ישנה תנועה פנימית, שזורמת ומוליכה את הכל לשאול תחתית. רובם המוחלט כבר שם, אבל התנועה היא כל הזמן לשם. "ירדו שאול", זו כל תנועת הבריאה, כך היא מתגלה. אם האדם לא מעמיד את עצמו כמציאות לעצמו, גם הוא מתנועע עם

כולם. כמובן, יש מי שמתנועע מהר ויש מי שמתנועע לאט, אבל התנועה היא אותה תנועה, ובהכרח הוא יכלל ח"ו באותה תפיסה של אותה תנועה.

בשעה שהאדם מבדיל את עצמו מן העולם, בעצם הוא יוצר לעצמו מדור לעצמו, מעין מה שנאמר אצל בני קרח (במדבר רבה יח, כ): "מקום נתבצר להם", אפילו בגיהנם עצמו. וכשהאדם מעמיד את עצמו באותו מקום, התפיסה הפנימית היא שהוא לא נע אחר מה שנמצא סביבותיו, יש לו תנועה עצמית של חיים.

לרוב בני האדם זה קשה מאוד, מחמת שהאדם מטבעו לא רק שדעתו מעורבת עם הבריות אלא במחשבתו בדיבורו ובמעשיו ובכל רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו, כמעט באופן מוחלט, הוא מתנועע אחרי מה שנמצא סביבותיו. ובמעמקי נפשו של האדם, כשבא לבדוק אם דבר טוב או רע, הוא מביט ימין ושמאל, לראות מה עושים אלו הנמצאים סביבותיו. ואם הוא רואה שנהגו להיתר, אומר: 'נו, כבר התירו פרושים את הדבר'... וממשיך הלאה.

ואמנם זה היה נכון, עד הדור האחרון, אבל בדור האחרון גם זה לא נכון, בדור דידן חייב שיהיה לאדם עולם לעצמו.

הדברים שנאמרים השתא הם בגדר פיקוח נפש גמור. זו ההצלה היחידה הנותנת לאדם קיום בעולם: מדור לעצמו, חיים לעצמו.

בתוך אותו מדור - כיון שרוב בני האדם לא מסוגלים לחיות חיים כמציאות לעצמה - כל מבקש השי"ת צריך למצוא לעצמו עד כמה שניתן עוד כמה יחידים, שאיתם הוא עושה שותפות לחיים, יחידים שגם הם ניתקו את עצמם מכל מה שנמצא סביב.

חז"ל אומרים (תד"א כה) "אשרי אדם שיש בו תורה ויושב וקורא ושונה במקום צנוע במקום סתר, אצל מי מלינים אותו, אצל הקב"ה, שנאמר יושב בסתר עליון בצל שדי אתלונן". אמנם זה שייך לעולם יותר פנימי, אבל בתוך המציאות שבה כן נמצאים האדם בונה מהלך של חיים לעצמו, כמו שנתבאר.

התנועה של הדור הולכת ומתחדשת. הכל משתנה לנגד עינינו. העולם מבחוץ משתנה כל העת, בהרכבו החיצוני וגם בהרכבו הפנימי, ומשתנה כל צביון הדור. מי שלא רואה את זה, מתקיים בו "כעיוור המגשש באפילה"...

איך, אם כן, צריכה להיות צורת החיים?

כאן ישנם שני חלקים: חלק פנימי וחלק חיצוני.

החלק החיצוני הוא, שבכל דבר ודבר שאדם נפגש, בשום פנים ואופן לא להתבונן מה סביבותיו עושים ומה המצב היום, כי אם זה המבט, הרי שהמבט נפל לאותו מקום שהדור נמצא בו. אלא יביט לפחות כמה עשרות שנים אחורה, ויתבונן איך היו מתנהגים אז. ומי שיותר עמוק יכול להרחיק גם לדור שלפני השואה וכמה מאות שנים אחורה. אך בשום אופן לא להביט במה שקיים כיום.

כמובן, סוף כל סוף אדם צריך להסתדר עם מה שקיים היום, הוא לא נמצא עם מה שקיים אז. "אל תאמר מה היה שהימים הראשונים היו טובים מאלה כי לא מחכמה שאלת על זה" (קהלת ז, י), הוא צריך להתמודד עם מה שקיים לפניו, עם צורת החיים הקיימת בחוץ. אבל מה הצורה שלפיה הוא בודק כל דבר?

משל למה הדבר דומה, אדם יש לו קו והוא רוצה לבדוק אם הוא ישר או לא. הוא לא בודק זאת על גבי קו אחר, כי "ערבך ערבא צריך", מי אמר שהקו הראשון אכן ישר, שעל גביו ניתן לבדוק את השני, לכן הוא בודק את הקו באמצעות סרגל.

ומהו ה'סרגל' שבו בודק האדם את כל החיים?

מה שכתוב מפורש בשולחן ערוך - תינח, דבר שהוא הלכה להדיא, הרבה יותר קל לבדוק אותו, אבל דבר שאינו כתוב להדיא, כיצד מודדים אותו?

המודד של בן אדם צריך להיות: מה היתה ההתנהגות לפני עשרות שנים ויתר על כן.

אדם צריך להתמודד עם מה שקיים, אבל מוכרח שיהיה לו מצפן פנימי, קו יושר פנימי שלפיו הוא בודק את מה שקיים היום.

ההסתכלות הבהירה היא לחזור כמה עשרות שנים לפחות אחורה, ויתר על כן מי שיכול, יחזור יותר אחורה, לפי זה בודקים כל דבר.

להסתדר עם המציאות - שאינה כמו אז - נצרכת חכמת חיים בצירוף תפילה
לפניו יתברך שמו, אבל לפחות יש לו ישרות פנימית לפיה הוא בודק כל דבר.

*

ניתן דוגמא בעלמא.

הרב שך זצ"ל, כאשר היו מגיעות לפניו שאלות קשות, איך הוא היה מכריע
בהן? - הוא היה מנסה לחשוב: אם שאלה זו היתה מגיעה לפני החפץ חיים זצ"ל,
איך הוא היה מכריע.

כמובן, זה דבר דק מאוד. איך אפשר לדעת מה החפץ חיים היה חושב?! אבל
משתמשים אנו בזה כדוגמא בעלמא, והיא ברורה מאוד: להסתכל עשרות שנים
אחורה, כמי שראה את העולם ממקום של לפני הנפילה של עכשיו, איך מביטים
משם. כשמסתכלים מאותו מקום, לפחות יש שיעור מסוים של ישרות שהאדם
קונה.

עדיין זה לא יהיה ישר ובהיר. והקושי העצום, שהרבה מקרים הנמצאים לפנינו,
אין להם דמיון למה שהיה בימים עברו, והיא גופא, מחמת שהמצב השתנה והגענו
לשאלות שלא היו קיימות קודם לכן, צריכים להתרחק מכל נקודת השאלה. כשאין
ברירה וחייבים להכריע, חייבים להכריע בתוך אותו מצב.

זה צד אחד של המטבע - הצד החיצוני.

*

הצד השני הוא הצד הפנימי של הדברים. וכאן מוכרח לאדם לפתוח עולם
פנימי בתוכו.

ככל שהעולם הפנימי הנמצא בתוך האדם חזק יותר, בהיר יותר, מחובר יותר
באמת לקב"ה ותורתו - כך מרגישה נפשו נפש הישראל בפנימיותה מה מקרב
אותה באמת לקב"ה ומה יוצר את התנועה ההפוכה.

ישנם דברים המקרבים להדיא את האדם לבורא יתברך שמו, וישנם דברים
שנותנים לו ישוב דעת שעל ידי כן הוא יהיה רגוע ויוכל לעבוד את הבורא, וכמו

שכתב המסילת ישרים, שכל צרכי העולם הזה נועדו לתת לאדם ישוב דעת, על מנת שיוכל לעבוד את בוראו בלב פנוי וגוף רגוע, בנפש בהמית רגועה.

אבל החלק הזה צריך להיות הקרוב ביותר לקדושה, וגם הוא בשיקול דעת דק, עמוק, עם תפילה אמתית, שמה שמשתמשים יקרב ולא ירחק, שישקיט ולא יגרום את ההיפך.

רוב ככל הדברים שנמצאים בדור דידן, אף שאינם בגדר איסור, אך ברובם המוחלט הם אינם מקרבים את האדם לקב"ה, ואדרבה, יוצרים את התנועה ההפוכה. אחוז קטן מאוד מקרב את האדם לבוראו, וגם אז - תלוי איך הוא משתמש אתו, איך הוא מתקשר אליו בצורת נפשו.

אבל כאשר האדם קשור באמת אליו יתברך שמו ואל תורתו הקדושה, הרי שבהרבה דברים שלאחרים יש להם ספקות, הוא, מכח האור הפנימי שנמצא בנפשו, אינו מבין במה הם מסובכים והוא רואה בבהירות שהדברים הם היפך גמור מרצונו יתברך שמו שמתגלה בתורתו, מאורו יתברך שמו שממלא את כל הבריאה למי שזך ומרגיש.

רוב הדברים הנמצאים כיום בעולם - ונדגיש שוב: לא מדברים על מה שנמצא בחוץ אלא על מה שחודר פנימה - מופקעים לגמרי מכל חיי הפנימיות האמיתיים.

מי שעדיין אין לו את החיבור הפנימי, דרך עבודתו היא חיצונית כמו שהוזכר בתחילה, להתבונן לפי המבט שהיה לפני עשרות שנים. זה מבט שבשיעור מסוים יכול להקטין את הבעיה, אך לא לפתור אותה, כי ישנם הרבה דברים שהם "חדשים לבקרים", אך רחוקים מ"רבה אמונתך". כל פעם מתחדשים עוד ועוד דברים שלא יודעים איך להסתכל עליהם. וצריך נגרא ובר נגרא על מנת לפרק כל דבר ולבדוק ממה הוא מורכב.

אבל ככל שהאדם חי חיי פנים באמת, כל העולם כמעט כולו נעשה לו לזר, לרחוק, למופקע, כי הכל נמצא הפוך כמעט לגמרי מאור הקדושה.

הדברים נמדדים אצלו ראשית לפי גדרי הדין, אבל זה רק השלב הראשון, בשלב שני הם נמדדים אצלו לפי "טוהר הנשמה העליונה" (כלשון הרבינו יונה). הנשמה העליונה מרגישה להיכן נוטים פני הדברים, כל אחד לפי הטוהר המתגלה בנשמתו.

ככל שאדם חי בצורה הזו שנתבארה השתא, לאט לאט הוא מרחיק את עצמו ממה שנמצא בחוץ.

אבל, כמו שאמרו חז"ל (מגילה ו ע"א): "אמלאה החרבה", אם מלאה זו - חרבה זו". לא נבנתה ירושלים אלא מחורבנה של רומי. אי אפשר רק להתנתק מעולם חיצוני (זה חסידות של שוטים). בכדי להתנתק באמת מעולם חיצוני, מוכרחים לבנות עולם פנימי רחב מאוד. אורך, רוחב ועומק.

אם הנפש פנימה אינה מלאה בקשר אליו יתברך שמו, אם אינה מלאה מהיקף עצום של דברי תורה ועומק עיונה של תורה, אז הרי כלשון חז"ל: "הבור ריק אין בו מים" מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו. אי אפשר שיתקיים "ואבדיל אתכם מן העמים", בלי שתהיה לאחר מכן קדושת ישראל.

העצות להתרחק מן העולם הן רק צד אחד, מהלך אחד, אבל על מנת להתרחק באופן של סילוק מן החושך, חייב להיות שיהיה ריבוי של אור. וכמו שכבר אמרו רבותינו, שבדורות האחרונים יורד שפע עצום של דברי תורה לעולם, כמו שניכר לעין כל, לא לפי ערך שיעור הדור. כמובן, זה מגיע בכלים מכלים שונים, אבל למעשה נוצר ריבוי של הארה של תורה בעולם. מחד יש את החורבן הנורא, אך זה יוצר ריבוי של אורה של תורה, ועל ידי ההיקף מגיע העיון הדק והחיבור של הדברים והפרדתם.

בכדי להצליח לעבור את הגלגול הזה בצורה אמיתית, מחד כמו שהוזכר נצרכת הבדלה מוחלטת מהעולם שבחוץ, והבדלה זו גופא נחלקה לשני חלקים: הן בהתבוננות במבט לא של הדור הזה אלא של דור קודם או דורות קודמים, והן מכח טוהר הנשמה העליונה שחקוקה בכסא הכבוד ומתגלה לכל חד לפום שיעור דיליה. כך מבדיל האדם את עצמו ממה שנמצא בחוץ.

אבל מאידך אי אפשר לעסוק כל הזמן רק במלחמה במה שנמצא בחוץ ובהתרחקות ממנו. להוציא כל יום קול קורא ו'מודעה רבה לאורייתא', ולעשות מלחמות וקנאות. זה יכול להיות, אבל מזה אי אפשר לקבל חיים, זה רק על מנת להיות כבורח מן האש.

בכדי שתהיה מציאות של קיום לאדם, מוכרח הוא לבנות לעצמו עולם רחב מאוד פנימה. להיות מוכן באמת לקשור את עצמו, את חייו, בגורל הצדיקים, בהתקשרות אמיתית אליו יתברך שמו ותורתו, בבחינת צדיקים, שאומרים חז"ל, שנמשלו לעץ ששורשיו עמוקים, שאין הרוח באה ועוקרתו, כי יש לו חיבור עמוק פנימי.

אם בכל הדורות כולם היתה אפשרות שיהיו בני אדם שאינם מחוברים עמוק לדברי התורה, ולא מחוברים עמוק לבורא יתברך שמו, ועדיין יכלו לעבור את העולם בשיעור מסוים, בלי ליפול לשאול תחתית, בדור דידן זה לא אפשרי! או שהאדם מחובר חזק לקב"ה ותורתו באמת במעמקי מחשבתו, או שח"ו הוא נופל לצד השני. אי אפשר כל החיים רק לעסוק במלחמה של היפרדות מנקודת הרע. היא לא תצלח!

מחד, כמובן חייבת להיות מלחמה עם חלקי הרע, התבדלות מוחלטת ממנו, כמו שנתבאר, אבל מאידך, מונח עומק הבחירה שנמסרה לכל יחיד בדור דידן, האם באמת הוא נותן את חייו אליו יתברך שמו, האם באמת הוא נותן את חייו לתורה הקדושה וקושר את עצמו באהלי יעקב. עד כמה הוא קושר את עצמו לא רק באופן חיצוני לבית המדרש, שזה ב"ה זוכים שנעשה, אלא כמה הם המעמקים של אותה התקשרות!

בדור דידן, לקשור את עצמו למעמקים של העולם הפנימי זה לא מעשה חסידות, זו לא מדרגה. זה הכרח כנגד עומק כח הטומאה הנמצא בצד האחר. כנגד אותו כח של טומאה נמצא אור גדול של קודשא בריך הוא ותורתו שמתגלה בכריאה.

*

כאשר האדם מבדיל את עצמו מן החוץ [אי אפשר לגמרי, אבל כמה שניתן], מבדיל את עצמו בעולם של מעשה, בעולם של דיבור, אבל בעיקר בבהירות הפנימית של מחשבתו, בעומק ההרגשים הוא מובדל ממה שנמצא בעולם מסביבותיו, ומאידך הוא מקושר אליו יתברך שמו באמת ולתורתו שממלאה אותו, יום יום, שעה שעה, לרגעים תבחננו, שם הוא באמת נמצא - האדם הזה זוכה לקיום הבטחת חז"ל (תענית ל ע"ב): "כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה

בשמחתה", וכדברי רבותינו הידועים מאוד, לא נאמר "זוכה" אלא "זוכה" - בלשון הווה!

כוונת הדבר: לא מדובר כאן רק על בנין בית המקדש הכללי דייקא, אלא גם על בנין המקדש הפרטי, והיינו שנפתח לו העולם הפנימי דיליה.

על בית המקדש נאמר: "ושכנתי בתוכם" - 'בתוך כל אחד ואחד', וכאשר האדם דורך בדרך האמת ונפתח לו עולמו הפנימי, הרי שהאור של הבית המקדש השלישי מאיר לו כבר עכשיו.

האור של הגאולה העתידה לא יגיע בפתע פתאום. על אף שנאמר בלשון הפסוק (מלאכי ג, א): "פתאום יבוא אל היכלו האדון אשר אתם מבקשים" - זה יהיה מצד ההתגלות החיצונית, אבל מצד הפנים, האור הולך ויורד, ומשתלשל עוד ועוד.

בדורות קדמונים, על מנת להגיע לאותו אור היתה נדרשת מהאדם יגיעה נוראה, אבל בדור דידן לפום שיעור הדור, כל עמל ויגיעה מזכה לא רק בשכר שיינתן לעתיד לבוא בשמים, שזה ודאי נכון, אלא זה מתגלה גם כאן, בעלמא דידן. מי שמבדיל את עצמו מחיי העולם באמת וקושר את עצמו באמת אליו יתברך שמו ולתורתו, נפתח לו העולם הפנימי דיליה, וכשנפתח עולם זה - שערי השכל נפתחים, "השכל מתענג ללא קץ" כלשונו של החזו"א, ונפתחים שערי הלב, ואז המוח והלב של האדם מקושרים למקום חיי העונג, אליו יתברך שמו.

זהו "כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה" - הוא רואה את מציאות החיים הפנימית, הוא רואה את החיים האמיתיים, לא כראיה מבחוץ. הרי "לא נתאוו החכמים והנביאים לימות המשיח, לא כדי שישלטו על כל העולם וכו', אלא כדי שיהיו פנויין בתורה וחכמתה" (רמב"ם הלכות מלכים פרק יב ה"ד). זה עיקר הגילוי שם, זה החיבור של המעמקים, זוהי הבהירות של דברי התורה, גילוי טעמי התורה וגילוי של נותן התורה בתוכה.

*

הכח הזה נמצא כאן בדור דידן.

נמצאים אנו באחרית הימים, ואין איתנו יודע מתי זמן הגאולה, אבל כסדר ששת ימים, האלף הששי הוא כנגד ספר דברים כמו שסידר הגר"א כידוע, וכנגד י"ב

שעות היום אנחנו נמצאים ביום ו' אחרי חצות היום, אחרי פלג המנחה, סמוך ונראה לקבלת שבת דלעתיד לבוא, האלף השביעי.

וכמו שבכל יום ששי, ככל שמתקרבת שבת קדש כך מאיר יותר האור של שבת. יום ראשון בשבת מאיר מעט, בשני ובשלישי יותר. וברביעי, שלושה ימים לפני השבת, כבר יש שיעור חזק של קדושת השבת. וביום הששי - "והכינו את אשר יביאו", בוקרו של יום, חצות ופלג המנחה. השיעור של הקדושה שקיים כיום הוא כבר בגדר שיעור של תוספת שבת!

כאשר האדם דורך בחיים האמיתיים, מחד יש לו מלחמה נוראה מצד מה שנמצא בחוץ, כי סוף כל סוף הוא חי בתוך העולם. אבל מאידך ה"אור חדש על ציון תאיר" מאיר בקרבו, והאור הזה קושר אותו למעמקים של חיי הנצח, קושר אותו לכח האמיתי שמכוחו אפשר ראשית להתאבל על ירושלים, 'ראוי אתה להתאבל על ירושלים' (ב"ק נט ע"ב) שזה למי שיש לו גילוי שכינה כמו שהוזכר בפעם הקודמת. אבל יתר על כן, זה נותן לו את הכח להתמודד עם כל מה שנמצא בעולם שמבחוץ.

*

בכל הדורות כולם היה את כח הזהירות, היא המדרגה להזהר. בדור דידן מאוד קשה להיזהר בלבד. מהו בדור דידן הכח של זהירות?

מובא בדברי המיימוני, מנכדי הרמב"ם, שזהירות בצד העליון שלה נקראת "זהירות" מלשון של זוהר, זוהר האור של הנשמה.

הכח האמיתי להזהר בדור דידן, מלבד הזהירות התחתונה שמוכרחת כמובן, זה עם הזהירות של הזוהר העליון.

ככל שהאדם יבדיל את עצמו מהחיצוניות ויקשור את עצמו לעולם הפנימי, יזכה שייפתחו לו שערי המוח ושערי הלב. הוא הוא בן עולם הבא, והוא הוא זה שיכול להינצל מכל הרוחות הסוערות, נחשול שבא לשטוף את כל הדור כולו.

יתן השי"ת שנזכה יחד לעמוד ולקבל עוד היום פני משיח צדקנו, בגאולה השלמה במהרה בימינו אמן.